

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfondi
Euroopa meesetevõrgust
maapirkondadesse

Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuse probleemsemad nõuded, massibilanss jm oluline info

Reet Roosimägi
peaspetsialist
27/28.10.2022

Ettekande sisukord

- Õigusaktid
- Probleemsemad loomakasvatuse nõuded
- Massibilanss
- Sertifikaat
- Olulised kuupäevad järgmiseks aastaks

Mahepõllumajanduse õigusaktid

- Mahepõllumajanduse põhimõtted ja eeskirjad on kehtestatud EL määrustega, alates 1. jaanuarist 2022 kohaldatakse määrust **(EL) 2018/848**, lisaks mahepõllumajanduse seadus ja selle rakendusaktid.
- Lisaks kehtivad mahepõllumajanduslikele tootjatele teistest õigusaktidest tulenevad horisontaalnõuded.

Mahepõllumajanduse nõuete selgitus tootjale 2018 (uus on valmimisel), leiab siit:

http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/Mahenouete_selgitus_2018.pdf;

Teabeleht (peamised muudatused nõuetes), leiab siit:

http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/Mahep%C3%B5llumajanduse%20n%C3%B5uete%20muudatused_2022.pdf

Probleemsemad loomakasvatuse nõuded

Maheloomade andmebaas

- Eesmärk – koguda andmeid mahepõllumajanduslike loomade kättesaadavuse kohta turul.
- Kõik mahetootjad saavad soovi korral edastada andmeid oma müügis olevate mahepõllumajanduslike loomade kohta (aretusloomad/suguloomad) või leida informatsiooni maheloomade ostmiseks.

Maheloomade andmebaasi andmete edastamine

- Täita tuleb Exceli tabeli vorm, mille leiab kodulehelt:

<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/loomakasvatatus>

- Täidetud tabel saata maheteated@pta.agri.ee

NB! Kui loomad on ära müüdud, teavitada PTA-d

Mittemahepõllumajanduslike loomade toomine

- Tõuaretuse eesmärgil võib karja uuendamiseks tuua mittemahepõllumajanduslikke **täiskasvanud isasloomi**, selleks:
 - ✓ tuleb taotleda PTA nõusolek, kui tõuaretuse eesmärgil plaanitakse ettevõttesse tuua mittemahepõllumajanduslikult peetavaid täiskasvanud isasloomi.

Täiskasvanuks loetakse loomi alates:

- veised 8 kuud
- lambad ja kitsed 6 kuud

Mittemahepõllumajanduslike loomade toomine

Tõuaretuse eesmärgil võib karja uuendamiseks tuua mittemahepõllumajanduslikke **poegimata emasloomi**, selleks:

- ✓ tuleb taotleda PTA nõusolek, kui tõuaretuse eesmärgil on plaanis tuua ettevõttesse mittemahepõllumajanduslikke poegimata emasloomi:
 - kuni 10 % ulatuses ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud hobuste või veiste arvust aastas ning
 - **kuni 20 % ulatuses täiskasvanud lammaste, kitsede**, sigade, küülikute või hirvede arvust aastas;
 - Ettevõttes, kus peetakse kuni 10 hobust, hirve, veist või küülikust või **kuni 5 lammast, kitse** või siga, on toodud tõuaretuse eesmärgil karja uuendamiseks **üks vastavat liiki** mittemahepõllumajanduslikult peetav esmapoegimata emasloom aastas.

Mittemahepõllumajanduslike loomade toomine

- Tuleb taotleda PTA nõusolek, kui ettevõttesse on toodud ettevõtte olulise laiendamise, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral mittemahepõllumajanduslikult peetavaid esmapoegimata emasloomi kuni 40% ettevõttes vastavat liiki mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud loomade arvust.

Mittemahepõllumajanduslike loomade toomine

Ettevõttesse võib aretamise eesmärgil tuua mittemahepõllumajanduslikke ohustatud tõugu loomi. Ohustatud tõud on loetletud maaeluministri 21.12.2018 määruses nr 82 "Põllumajandusloomade ohustatud tõugude loetelu".

- **Ohustatud loomatõugude puhul ei pea enam arvestama %.**
- **Ohustatud loomatõugude puhul ei pea need olema ainult esmapoegimata loomad.**
- Põllumajandusloomade ohustatud tõud on:
 - 1) veise (*Bos taurus*) tõug eesti maatõug;
 - 2) hobuse (*Equus caballus*) tõud eesti hobune ja eesti raskeveohobune ning tori hobune, mille puhul loetakse ohustatuks universaalsuuna hobuste alampopulatsioon ja vana-tori suuna hobuste alampopulatsioon;
 - 3) vuti (*Coturnix coturnix* J) tõug eesti vutt;
 - 4) **lamba (*Ovis aries*) tõug kihnu maalammas.**

Mittemahe söödamaterjal, mikroobset või mineraalset päritolu söödamaterjal, söödalisandid ja abiained

- Mahepõllumajanduslikus tootmises taimse, loomse, vetikatest või pärmist saadud **mittemahepõllumajanduslikku söödamaterjalina või mikroobset või mineraalset päritolu söödamaterjalina** võib kasutada üksnes KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2021/1165, III lisa A osas loetletud tooteid ja aineid.
- Loomasöödas võib **söödalisandite ja abiainetena** kasutada üksnes KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2021/1165, III lisa B osas loetletud tooteid ja aineid.

Määruse leiab siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1165&from=EN>

Mineraalid ja söödalisandid

- Mahetootmisesse sobivad mineraalid ja söödalisandid, leiab PTA kodulehelt siit: <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/loomakasvatus>
- Üleeuroopaline mahepõllumajanduse nõuetele vastav sisendite andmebaas, leiab siit: <https://www.inputs.eu/input-search.html>

Abitabel – ettevõtte hinnanguline söödavajadus kuivaines aastas

Ettevõtte nimi			Arestuse pidamise periood (aastad): Nt 2021/2022			
Ettevõtte hinnanguline söödavajadus kuivaines aastas karjatamisperioodi algusest alates 15. mai kuni järgmise aasta 14. maini						
Loomarihm	Loomade arv	Karjatamisperioodi pikkus, päeva	Ühe looma kohta päevas	Söödavajadus, kuivaine kg		
				Loomarihma kohta päevas	Loomarihma kohta aastas	Loomarihma kohta väljaspool karjatamisperioodi
Lüpslehm - piimatoodang kuni 5000kg			15	0	0	0
piimatoodang 5000 - 7000kg			21	0	0	0
piimatoodang üle 7000 kg			24	0	0	0
Tõupull			21	0	0	0
Noorveis üle 2 aasta	4	180	12	48	17520	8640
Noorveis 0 - 24 kuud			7,5	0	0	0
Vasikas 0 - 6 kuud			2	0	0	0
Lihaveise ammilehm (500 kg)	9	180	15	135	49275	24300
(600 kg)			18	0	0	0
(800 kg)			24	0	0	0
Lihaveise tõupull			21	0	0	0
Lihaveise üle 2 aasta			12	0	0	0
Lihaveise 0 - 24 kuud	7	180	7,5	52,5	19162,5	9450
Lihaveise 0 - 6 kuud	10	180	2	20	3660	3600
Kult			3	0	0	0
Tünn emis			3,2	0	0	0
Imetatav emis			7,3	0	0	0
Noorsiga 2 - 8 kuud			1,5	0	0	0
Noorsiga üle 2 kuu			1,5	0	0	0
Põrsas 0 - 2 kuud			0,3	0	0	0
Lammas üle 12 kuu			1,8	0	0	0
Lammas 6 - 12 kuud			1,5	0	0	0
Lammas 0 - 6 kuud			0,75	0	0	0
Kits üle 12 kuu			1,8	0	0	0
Kits 6 - 12 kuud			1,5	0	0	0
Kits 0 - 6 kuud			0,75	0	0	0
Hobune			12,5	0	0	0
Vars 0 - 6 kuud			2	0	0	0
Munakana üle 6 kuu vanune			0,15	0	0	0
Munakana/kuuni kuni 6 kuu vanune			0,06	0	0	0
Biolerikana			0,15	0	0	0
Hani			0,15	0	0	0
Pari			0,15	0	0	0
Kalkun			0,15	0	0	0
Muu kodulind			0,15	0	0	0
Koalik			0,07	0	0	0
SÖÖDAVAJADUS KOGUS			255,5	89617,5	40995	41627,5
ENDA TOODETUD SÖÖDA KOGUS, KUIVAINE KG				Sööda		
OSTUSÖÖDA VAJADUS, KUIVAINE KG				0		
Söödakuuli minimaalne karjamaa vajadus kultuurirohumaalet, HA				20,44		
Söödakuuli minimaalne karjamaa vajadus looduskultuurirohumaalet, HA				63,32		

	Enda toodetud sööda kogus, kg	Enda toodetud sööda kogus, kuivaine kg
Söödad		0
Märksilo (KA 25%)		0
Kuivsilole (KA 50%)	25000	12500
Hein (KA 80%)	55000	44000
Teraviljapõhk (KA 80%)		0
Teravilli (KA 90%)		0
Kartul (KA 20%)		0
Söödajuurviljad (KA 15%)		0
Kokku	X	56500

Massibilanss, eesmärk, kontrolli iseloom

- Massibilansi kontrolli eesmärk on määrata kindlaks ettevõtja sisendi ja toodangu vaheline tasakaal ning eelkõige mahepõllumajanduslike või üleminekuaja toodete **koguste usutavus**. Kontrollitav ajavahemik ja toode valitakse riskipõhiselt.

Alus: MÄÄRUS (EL) 2021/771 artikkel 1

Haiguste ennetamine: puhastus- ja desinfitseerimisvahendid

- Laudad, sulud, seadmed ja riistad peavad olema nõuetekohaselt puhastatud ja desinfitseeritud, et vältida nakkuste levikut ning haigusekandjate tekkimist.
- Putukate ja muude kahjurite hävitamiseks hoonetes ja teistes rajatistes, kus loomi peetakse, võib kasutada rodentitsiide (ainult lõksudes) ning tooteid ja aineid, mis on artiklite 9 ja 24 alusel mahepõllumajanduslikus tootmises kasutamiseks lubatud.
- (EÜ) 889/2008 lisa VII, kuid välja arvatud tooted, mis on nimetatud määruse (EL)2021/1165 IV lisa D osas;

Vahendid, mida kasutatakse loomakasvatushoonete ja -rajatiste puhastamisel ja desinfitseerimisel - (EÜ) 889/2008 lisa VII

- Kaalium- naatriumseep
- Vesi ja veeaur
- Lubjapiim
- Lubi
- Kustutamata lubi
- Naatriumhüpoklorit (nt vedela pleegitusainena)
- Vesinikperoksiid
- Sidrunhape, peräädikhape, sipelghape, piimhape ja äädikhape
- Alkohol
- Formaldehüüd
- Nisade ja lüpsiseadmete puhastamise ja desinfitseerimise vahendid

Pidamine

- Kui loomad pääsevad karjatamisajal karjamaale ning talvine laudasüsteem võimaldab loomadele piisavalt liikumisvabadust, võidakse vabastada kohustusest lasta loomi talvekuudel vabaõhualale (jalutusala + sisepindala).

Siseruumide ja vabajalutusalaade loomkoormus ja miinimumpindala - veised

1. Veised

	Siseruumid (loomade kasutuses olev netopindala)		Vabajalutusala (jalutusala, v.a karjamaa)
	Minimaalne eluskaal (kg)	m ² looma kohta	m ² looma kohta
	Kuni 100	1,5	1,1
	Kuni 200	2,5	1,9
	Kuni 350	4,0	3
	Üle 350	5 m ² ning minimaalselt 1 m ² 100 kg kohta	3,7 m ² ning minimaalselt 0,75 m ² 100 kg kohta
Pimalehmad		6	4,5
Sugupullid		10	30

Alus: KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2020/464, I lisa I osa

Siseruumide ja vabajalutusalaade loomkoormus ja miinimumpindala – lambad

2. Lambad ja kitsed

	Siseruumid (loomade kasutuses olev netopindala)	Vabajalutusalaad (jalutusala, v.a karjamaa)
	m ² looma kohta	m ² looma kohta
Lambad	1,5	2,5
Talled	0,35	0,5
Kitsed	1,5	2,5
Kitsetalled	0,35	0,5

Alus: KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2020/464, I lisa I osa

Sertifikaat

- Mahepõllumajanduslike ettevõtete sertifikaatide andmebaas - TRACES:

<https://webgate.ec.europa.eu/tracesnt/directory/publication/organic-operator/index#!?sort=-issuedOn&countryCode=EE&showAdvancedSearch>

- Mahepõllumajanduse tootjate register – (mahepõllumajanduse registri andmete väljavõte):

<https://portaal.agri.ee/avalik/#/mahe>

Olulised kuupäevad järgmiseks aastaks

- 01. veebruariks 2023. a. esitada **mahetoodangu** andmed ja **maheloomade** arv seisuga 31.12.2022. a.
- 10.03 – 15.06 mahepõllumajandusliku **tootmisega jätkamise taotluse esitamine** dokumendivormiga 'Ettevõtte tunnustamise taotlemine või jätkamine'.

Toodangu andmed

- Toodangu andmed (taimekasvatus-, loomakasvatus- ja korje saadused) esitatakse kilogrammides (munakanade toodang - munad esitatakse tükkides).
- Teraks, k.a seemneks läinud toodangu kogus esitada aidakaalus – puhastatud ja kuivatatud vilja kaal. Kuivatamata vilja ladustamisel arvutatakse niiske vilja kaal ümber kuivale kaalule.
- Kui eeltäidetud tabelis "Üleminekuaja läbinud loomade arv 31.detsembri seisuga" puudub mõni loomagrupp, siis lisada see ise, kasutades nuppu Lisa.
- Loomagrupperi mida aasta lõpuks ei ole, märkida 0.

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Head koostööd soovides!

Reet Roosimägi
reet.roosimagi@pta.agri.ee